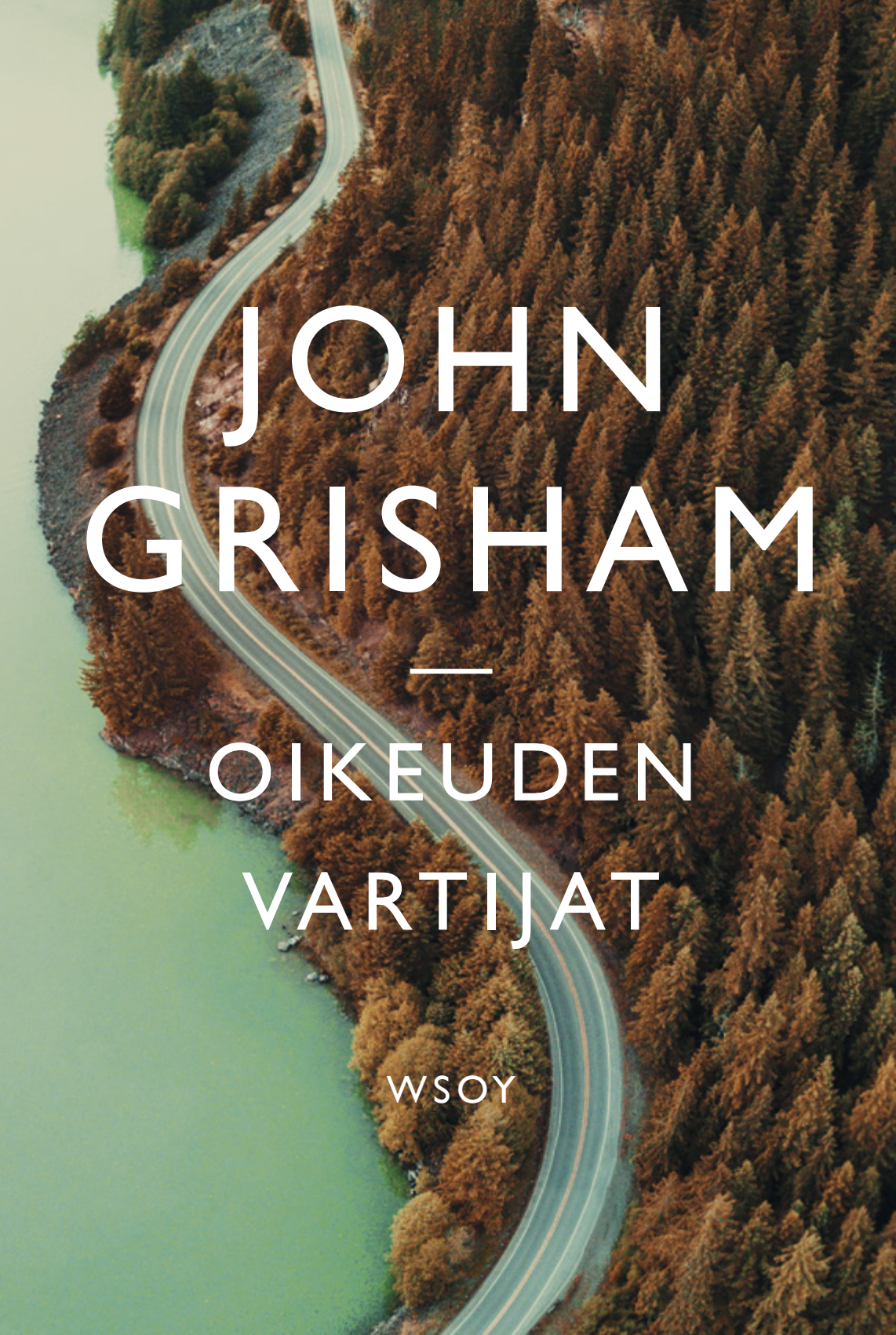

An aerial photograph of a winding asphalt road that curves along the edge of a calm, greenish lake. The road is flanked by a dense forest of tall, thin evergreen trees. The overall scene is serene and natural.

JOHN
GRISHAM

—

OIKEUDEN
VARTIJAT

WSOY

JOHN GRISHAM

Oikeuden vartijat

Suomentanut JORMA-VEIKKO SAPPINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos

The Guardians

Copyright © 2019 by Belfry Holdings, Inc.

Suomenkielinen laitos © Jorma-Veikko Sappinen ja WSOY 2020

ISBN 978-951-0-45204-2

Painettu EU:ssa

*James McCloskeylle,
”Vapauttajalle”*

1

Duke Russell ei ole syyllinen niihin kammottaviin rikoksiin, joista hänet tuomittiin, mutta hänet on määrää teloittaa niiden vuoksi tunnin ja 44 minuutin kuluttua. Kuten aina näinä kauheina öinä, viimeisen tunnin lähestyessä kello näyttää käyvän yhä nopeammin. Olen sinnitellyt samanlaisen lähtölaskennan läpi kaksi kertaa aikaisemmin muissa osavaltioissa. Toinen niistä eteni loppuun saakka, ja asiakkaani lausui viimeiset sanansa. Toinen keskeytettiin kuin ihmeen kaupalla.

Tikittäköön kello, sillä teloitusta ei tapahdu, ei ainakaan tänä iltana. Alabaman osavaltiota johtava porukka saattaa jonain päivänä onnistua tarjoilemaan Dukelle viimeisen aterian ennen kuin tuikkaa neulan hänen käsivarteensa, mutta ei tänään. Hän on ollut kuolemaantuomittujen osastolla vasta yhdeksän vuotta. Keskimääräinen aika on Alabamassa viisitoista. Kaksikymmentäkään ei ole epätavallinen. Jossain päin 11. tuomiopiiriä Atlantassa pallotellaan muutoksenhaulla, ja kun se päättyy seuraavan tunnin kuluessa oikean lainopillisen avustajan pöydälle, teloitusta siirretään. Duke palaa eristyssellin kauhuihin ja elää kuollakseen jonain muuna päivänä.

Duke on ollut asiakkaani neljä vuotta. Hänen tiimiinsä kuuluvat myös chicagolainen mammuttitoimisto, joka on kuluttanut tuhansia pro bono -tunteja, ja Birminghamissa vähillä resursseilla toimiva kuolemanrangaistusta vastustava ryhmä. Kun neljä vuotta sitten vakuutuin siitä, että Duke on syytön, kirjauduin ryhmän vetäjäksi.

Minulla on parhaillaan viisi juttua, kaikki väärä tuomioita – ainakin minun mielestäni.

Olen nähnyt yhden asiakkaani kuolevan. Uskon edelleen, että hän oli syytön. En vain pystynyt todistamaan sitä ajoissa. Yksi kerta riittää.

Saavun kolmannen kerran tänään Alabaman kuolemaantuomittujen osastolle ja pysähdyn metallinpaljastimelle, joka tukkii tien etuovella, missä kaksi kurttuotsaista vartijaa varjelee maaperäänsä. Toinen heistä pitelee kirjoituslustaa ja tuijottaa minua kuin olisi unohtanut nimeni sen jälkeen, kun viimeksi kaksi tuntia sitten kävin täällä.

»Post, Cullen Post», sanon tuolle aasille. »Tulin tapaamaan Duke Russellia.»

Vartija tarkastelee paperiaan kuin se sisältäisi elintärkeää tietoa, löytää etsimänsä ja nyökkää kohti muovikoria, joka on lyhyellä kuljetushihnalla. Nostan siihen salkkuni ja kännykkäni, samat kuin viimeksi.

»Vyö ja kello?» kysyn näsäviisaasti.

»Ei», vartija ähkäisee väkinäisesti. Astun metallinpaljastimen portista, ja jälleen kerran syyttömien asianajaja onnistuu saapumaan kuolemaantuomittujen osastolle asianmukaisesti ilman aseita. Nap-paan salkkuni ja kännykkäni ja kuljen toisen vartijan perässä steriiliä käytävää pitkin kalteriseinälle. Vartija nyökkää, kytkimet napsahtelevat ja kalahtelevat ja kalterit liukuvat syrjään. Astumme toiseen käytävään ja tarvomme syvemmälle tuon lohduttoman rakennuksen uumeniin. Kulman takana odottaa miehiä ikkunattoman teräsoven luona. Neljällä heistä on univormu, kahdella puku. Toinen pukumiehistä on vankilanjohtaja.

Hän katsoo minuun vakavasti ja tulee minua vastaan. »Onko hetki aikaa?»

»Ei kovin pitkää», vastaan. Siirrymme kauemmaksi keskustelemaan kahden kesken. Hän ei ole hullumpi kaveri, tekee vain työnsä, jossa hän on uusi eikä ole siksi vielä käynyt läpi teloitusta. Hän on myös vihollinen, joten mitä hän haluaakin, hän ei saa sitä minulta.

Seisomme lähekkäin kuin kaverukset, ja johtaja kuiskaa: »Miltä näyttää?»

Vilkaisen ympärilleni kuin arvioisin tilannetta ja sanon: »Jestas, enpä tiedä. Näyttää vahvasti teloitukselta.»

»Älä nyt viitsi, Post. Lakimiehemme sanovat, että homma on selvä.»

»Lakimiehenne ovat idiootteja. Onhan tästä jo puhuttu.»

»Anna nyt olla. Mikä on todennäköisyys juuri nyt?»

»Puolet ja puolet», valehtelen.

Vastaus sekoittaa johtajan ajatukset, eikä hän tiedä mitä sanoa. »Haluaisin tavata asiakkaani», sanon.

»Mikäpä siinä», johtaja sanoo entistä kovemmalla äänellä, kuin tuskastuneena. Hän ei halua näyttää siltä kuin tekisi yhteistyötä minun kanssani, joten hän porhaltaa pois. Vartijat perääntyvät, kun yksi heistä avaa oven.

Duke lojuu silmät kiinni telttasängyllä kuoleman huoneessa. Säännöt sallivat hänelle juhlan kunniaksi pienen väritelevision, jotta hän saisi katsella mitä haluaa. Laite on äänettömällä, ja kaapeli-tv:n uutisissa kerrotaan kiihtyneesti lännen maastopaloista. Duken lähtölaskenta ei ole maanlaajuisesti suuri uutinen.

Teloituksen aikaan kaikilla kuolemanosavaltioilla on omat tyhmit rituaalinsa, joiden on määrä aiheuttaa mahdollisimman paljon draamaa. Tässä osavaltiossa sallitaan lähiomaisten täyden kontaktin tapaamiset isossa vierailuhuoneessa. Kymmeneltä illalla tuomittu siirretään kuoleman huoneeseen, jonka vieressä sijaitsevassa teloituskammiossa hänet tapetaan. Vankilapappi ja asianajaja saavat istua hänen seuranaan, mutta ei kukaan muu. Kuolemaantuomitun viimeinen ateria tarjoillaan puoli yhdeltätoista, ja hän saa tilata mitä haluaa, paitsi alkoholia.

»Millainen on olo?» kysyn, kun Duke nousee istumaan ja hymyilee.

»Parempi kuin koskaan. Onko uutisia?»

»Ei vielä, mutta olen edelleen toiveikas. Meidän pitäisi kuulla jotain pian.»

Duke on 38-vuotias valkoinen mies, jonka rikosrekisteri ei ollut ennen pidätystä raiskauksesta ja murhasta sisältänyt kuin kaksi rattijuopumusta ja nipun ylinopeussakkoja. Ei ollenkaan väkivaltaa. Nuorena hän oli kova juhlimaan ja mellastamaan, mutta yhdeksän vuoden eristys on rauhoittanut häntä melkoisesti. Minun tehtäväni on saada hänet vapaaksi, mikä tuntuu juuri nyt hullulta unelmalta.

Otan kaukosäätimen ja vaihdan kanavan birminghamilaiseen, mutta annan äänen olla mykistettynä.

»Näytät hirveän varmalta», Duke sanoo.

»Minulla on siihen varaa. Minuun ei tökätä neulaa.»

»Olet hauska äijä, Post.»

»Ota nyt rennosti.»

»Rennosti?» Duke kiepahtaa istumaan sängyn laidalle ja hymyilee taas. Hän todellakin näyttää rennolta, olosuhteisiin nähden. Hän naurahtaa ja sanoo: »Muistatko Lucky Skeltonin?»

»En.»

»Hänet ne lopulta saivat, viisi vuotta sitten, mutta eivät ennen kuin olivat tarjonneet hänelle viimeisen aterian kolme kertaa. Kolme kertaa hän käveli lankulle ennen kuin hänet tönäistiin siltä alas. Makkarapizzaa ja kirsikkacokista.»

»Mitä itse tilasit?»

»Pihvin ja ranskalaiset ja patterin olutta.»

»En laskisi oluen varaan.»

»Saatko minut ulos täältä?»

»En tänä iltana, mutta kyllä se työn alla on.»

»Jos pääsen pois, menen suoraan baariin ja juon kylmää olutta niin kauan, että putoan tuolilta.»

»Minä tulen mukaan. Siinä on kuvernööri.» Kuvernööri ilmaantuu ruudulle ja minä panen äänen päälle.

Hän seisoo mikrofoniseinämän takana ja kylpee kuvauslamppujen valossa. Tumma puku, paisley-kuviainen solmio, valkoinen paita, joka ikinen sävytetty hius tarkasti geelillä kammattu. Kävelevä vaalimainos. Hän sanoo asianmukaisen vakavasti: »Olen perehtynyt herra Russellin tapaukseen perusteellisesti ja keskustel-

lut pitkään tutkijoideni kanssa. Olen myös tavannut herra Russellin rikosten uhrin, Emily Broonen, omaiset, ja he vastustavat voimakkaasti armahdusta. Pohdittuani tapauksen kaikkia puolia olen päättänyt, että herra Russellin tuomio pysyy voimassa. Oikeuden määräys pysyy, ja teloitus suoritetaan. Kansa on puhunut. Täten herra Russellin armahduspyyntö torjutaan.» Kuvernööri ilmoittaa asian niin dramaattisesti kuin pystyy, ja suuren esiintymisensä päätteeksi hän kumartaa ja perääntyy hitaasti kameroiden luota. Elvis on poistunut rakennuksesta. Kolme päivää sitten hän pystyi järjestämään minulle vartin aikaa, jonka jälkeen hän keskusteli »kahdenkeskisestä» tapaamisestamme lempitoimittajiensa kanssa.

Jos hän olisi perehtynyt tapaukseen niin perusteellisesti kuin väitti, hän olisi tiennyt, ettei Duke Russellilla ollut 11 vuotta sitten mitään tekemistä Emily Broonen raiskauksen ja murhan kanssa. Vaiennan äänen taas ja sanon: »Ei mitään yllättävää.»

»Onko hän koskaan armahtanut ketään?» Duke kysyy.

»Ei tietenkään.»

Oveen koputetaan kovaa ja se heilahtaa auki. Kaksi vartijaa työntää sisään kärryn, jossa on Duken viimeinen ateria. He jättävät sen ja poistuvat. Duke tuijottaa pihviä, ranskalaisia ja ohuehkoa suklaakakkusiivua ja sanoo: »Ei olutta.»

»Nauti jääteestäsi.»

Hän istahtaa sängylle ja alkaa syödä. Ruoka tuoksuu suurelmoiselta, ja tajuan, etten ole syönyt mitään ainakaan vuorokauteen. »Haluatko ranskiksia?» hän kysyy.

»Ei kiitos.»

»En jaksa syödä tätä kaikkea. Jostain syystä minulla ei oikein ole nälkä.»

»Kuinka äitisi kanssa sujui?»

Duke työntää suuhun ison palan pihviä ja pureskelee hitaasti. »Ei kovin hyvin, kuten odottaa sopii. Paljon kyyneliä. Se oli aika kamalaa.»

Kännykkä värisee taskussani ja sieppaan sen. Katson soittajan numeroa ja sanon: »Tässä se tulee.» Hymyilen Dukelle ja vastaan.

Soittaja on 11. tuomiopiirin lainopillinen avustaja, jonka tunnen aika hyvin. Hän ilmoittaa pomonsa allekirjoittaneen juuri määräyksen lykätä teloitusta sillä perusteella, että tarvitaan lisää aikaa määritellä, saiko Duke aikoinaan reilun oikeudenkäynnin. Kysyn, milloin lykkäyksestä ilmoitetaan, ja avustaja vastaa, että heti.

Katson asiakkaaseeni ja sanon: »Sait lykkäyksen. Ei neulaa tänä iltana. Kuinka kauan sinulla menee tuon pihvin syömiseen?»

»Viisi minuuttia», Duke sanoo hymyillen leveästi ja leikkaa taas palan lihasta.

»Voitko antaa minulle aikaa kymmenen minuuttia?» kysyn avustajalta. »Asiakkaani haluaisi syödä loppuun viimeisen ateriansa.» Tingimme hetken, ja sovimme viimein seitsemästä minuutista. Kiitän, lopetan puhelun ja näppäilen numeron. »Syö äkkiä», sanon. Duken ruokahalu on yhtäkkiä palannut, ja hän on tyytyväinen kuin possu kaukalolla.

Duken väärän tuomion arkkitehti oli pikkukaupungin syyttäjä nimeltä Chad Falwright. Juuri nyt hän odottaa vankilan hallintorakennuksessa vajaan kilometrin päässä uransa loisteliainta hetkeä. Hän luulee, että kello 23.30 hänet saatetaan vankilan pakettiautoon Broonen omaisten ja paikallisen seriffin kanssa ja kuljetetaan tänne kuolemaantuomittujen osastolle. Täällä heidät saatettaisiin pieneen huoneeseen, jossa on suuri, verholla peitetty ikkuna. Chad kuvittelee, että he odottavat siellä hetkeä, jolloin Duke sidotaan remmeillä pyöräpaareille letkut käsivarsissaan ja verho avataan dramaattisesti.

Syyttäjä ei voisi kokea suurempaa saavutuksen tunnetta kuin katsellessaan teloitusta, josta hän on vastuussa.

Chadilta se ilo kuitenkin evätään. Näppäilyäni hänen numeronsa hän vastaa nopeasti. »Post täällä», sanon. »Olen täällä kuolemaantuomittujen osastolla ja minulla on huonoja uutisia. 11. piiri määräsi äsken lykkäyksen. Näyttää siltä, että saat raahautua takaisin Veroon häntä koipien välissä.»

Chad änkyttelee ja saa sitten sanottua: »Mitä hittoa?»

»Kuulit mitä sanoin. Väärä tuomiosi murenee, joten tämän lähemmäksi Duken päänahkaa et koskaan pääse, joskin täytyy

myöntää, että pirun lähelle pääsit. 11. piiri epäilee, ettei oikeudenkäynti ollut reilu, joten se lähettää jutun takaisin. Anteeksi että pilasin suuren hetkesi.»

»Pelleiletkö, Post?»

»No totta kai. Eihän täällä kuolemaantuomittujen osastolla muuta tehdä kuin nauretaan kippurassa. Sinä taas olet jo pitänyt koko päivän hauskaa juttelemalla toimittajien kanssa, joten hauskoa nyt itseäsi tälläkin.» Olisi valtavaa vähättelyä sanoa, että inhoan tuota tyyppiä.

Lopetan puhelun ja katson Dukeen, joka nautiskelee ateristaan. Hän kysyy suu täynnä ruokaa: »Saanko soittaa äidille?»

»Et. Vain asianajajat saavat käyttää puhelinta täällä, mutta kyllä hän pian saa tietää. Pidä kiirettä.» Duke huuhtelee pihvinloput alas jääteellä ja käy suklaakakun kimppuun. Otan kaukosäätimen ja voimistan tv:n ääntä. Samaan aikaan, kun Duken haarukka raapii kakkulautasta, ruudulle ilmaantuu jossain päin vankila-aluetta oleva hengästynyt toimittaja, joka ilmoittaa soperrellen, että teloitukselle on myönnetty lykkäys. Mies näyttää kummastuneelta ja hämmennyneeltä, ja kaikkialla hänen ympärillään on hälinää.

Muutaman sekunnin kuluttua oveen koputetaan, ja vankilanjohtaja astuu sisään. Hän huomaa television ja sanoo: »Olette ilmeisesti kuulleet?»

»Olemme. Anteeksi että pilasimme juhiasi. Käske pojat pois valmiudesta ja soita minulle kyyti.»

Duke pyyhkäisee suutaan hihalla, alkaa nauraa ja sanoo: »Älkää nyt näyttäkö noin pettyneeltä, johtaja.»

»Totta puhuen olen helpottunut», johtaja sanoo, mutta totuus näkyy selvästi. Myös hän on puhunut kaiken päivää toimittajille ja nauttinut parrasvaloista. Hänen mutkittileva juoksunsa pelikentän poikki on päättynyt kompastumiseen ennen maalilinjaa.

»Minä tästä häivyn», sanon ja kättelen Dukea.

»Kiitos, Post», hän sanoo.

»Pidän yhteyttä.» Suuntaan ovelle ja sanon johtajalle: »Vie minulta terveisiä kuvernöörille.»

Minut saatetaan ulos, missä kylmä ilma iskee kovaa ja tuntuu ilahduttavalta. Vartija saattaa minut parin metrin päässä seisovaan vankilan merkitsemättömään pakettiautoon. Nousen autoon ja vartija sulkee oven. »Etuportille», sanon kuljettajalle.

Kun ajan kyydillä Holmanin vankeinhoitolaitoksen rakennusrykelmän lomassa, kimppuuni käyvät nälkä ja väsymys. Ja helpotus. Suljen silmäni, hengitän syvään ja sulattelen sitä ihmettä, että Duke näkee vielä uuden päivän. Olen toistaiseksi pelastanut hänen henkensä. Hänen vapauttamisensa vaatii toista ihmettä.

Syistä, jonka vain tätä paikkaa pyörittävät henkilöt tietävät, kaikki sellit ovat viisi viime tuntia olleet lukittuina, ikään kuin vihaiset vangit saattaisivat organisoitua bastiljimaiseksi joukkioksi, tehdä rynnäkön kuolemaantuomittujen osastolle ja pelastaa Duken. Nyt hälytystila on purkautumassa, jännitys on ohi. Järjestyksen säilyttämiseksi paikalle haalittu lisätyövoima poistuu, ja minä haluan vain päästä tieheni täältä. Autoni on pienellä pysäköintipaikalla jonkin matkan päässä etuportista, jonka luona tv:n kuvausryhmät keräävät piuhojaan ja ovat lähdössä kotiin. Kiitän kuljettajaa, menen pieneen Ford-katumaasturiini ja lähden kiireesti. Kolmen kilometrin päässä pysähdyn suljetun maalaiskaupan luona ja soitan puhelun.

Miehen nimi on Mark Carter. Valkoinen, ikä 33, asuu pienessä vuokralalossa Baylissin kaupungissa, reilun 15 kilometrin päässä Veronasta. Kansiossani on valokuvia hänen talostaan, lava-autostaan ja nykyisestä tyttöystävästään, joka asuu hänen luonaan. 11 vuotta sitten Carter raiskasi ja murhasi Emily Broonen, eikä minun tarvitse kuin todistaa se.

Soitan kertakäyttöpuhelimella Carterin kännykkään, numeroon, jota minulla ei kuuluisi olla. Viiden hälytyksään jälkeen hän vastaa: »Haloo.»

»Onko Mark Carter?»

»Kuka kysyy?»

»Et tunne minua, Carter, mutta soitan vankilasta. Duke Russell sai juuri lykkäyksen, joten joudun ikäväkseni ilmoittamaan, että tapaus on edelleen elossa. Onko sinulla tv auki?»

»Kuka siellä on?»

»Katsot taatusti tv:tä, Carter, istut paksulla perseelläsi lihavan tyttöystäväsi vieressä ja toivot ja rukoulet, että osavaltio vihdoinkin ja viimein tappaa Duken sinun rikoksestasi. Olet mätämuna, Carter, haluat nähdä, että hän kuolee sinun tekosi tähden. Varsinainen pelkuri.»

»Tulkaa sanomaan se kasvotusten.»

»Tulen kyllä, Carter, jonain päivänä oikeudessa. Etsin todisteet, ja ennen pitkää Duke pääsee vankilasta. Sinä menet hänen tilalleen. Olen tulossa, Carter.»

Lopetan puhelun ennen kuin hän ehtii sanoa muuta.

2

Koska benssiini on vähän halvempaa kuin halvat motellit, vietän pimeinä tunteina paljon aikaa ajamalla pitkin autioita maanteitä. Tavalliseen tapaan vakuutan itselleni, että nukun sitten myöhemmin, ikään kuin pitkä talviuni olisi edessä jo piankin. Todellisuudessa torkahtelen usein mutta nukun harvoin, eikä tämä tästä todennäköisesti miksikään muutu. Olen ottanut kannettavakseni syyttömien ihmisten taakat, ihmisten, jotka mätänevät vankiloissa samaan aikaan, kun raiskaajat ja murhaajat kulkevat vapaina.

Duke Russell tuomittiin takapajulan punaniskakaupungissa, missä puolet valamiehistä osasi vain vaivoin lukea ja kaikki joutuivat helposti harhaan Chad Falwrightin kutsumien kahden mahtipontisen valeasiantuntijan johdattelemina. Ensimmäinen asiantuntijoista oli eläkkeellä oleva pikkukaupungin hammaslääkäri Wyomिंगista, ja siitä, kuinka hän löysi tiensä Alabaman Veronaan, varmaan riittäisi kerrottavaa. Hän todisti vakavan arvovaltaisesti, hienoon pukuun sonnustautuneena ja vaikuttavaa sanastoa käyttäen, että Emily Broonen käsivarsien kolme naarmua olivat peräisin Duken hampaista. Tuo pelle ansaitsee elantonsa todistamalla kautta maan, aina syyttäjän puolella ja aina sievoisia palkkioita vastaan. Hänen kieroutuneessa mielessään raiskaus ei ole tarpeeksi väkivaltainen, ellei raiskaaja onnistu jollain lailla puremaan uhria niin kovaa, että siitä jää jälkiä.

Niin tolkuton ja naurettava teoria olisi pitänyt altistaa ristikuulustelulle, mutta Duken asianajaja oli joko unessa tai humalassa.

Toinen asiantuntija oli osavaltion rikoslaboratoriosta. Hänen erikoisalansa oli ja on edelleen karvojen analysoiminen. Emilyn keholta löydettiin seitsemän häpykarvaa, ja tuo tyyppi sai valamiehet vakuuttumaan, että ne olivat peräisin Dukelta. Eivät olleet. Ne olivat luultavasti peräisin Mark Carterilta, mutta emme tiedä sitä varmasti. Vielä. Tutkintaa johtaneita paikallisia juntteja Carter kiinnosti epäiltynä vain ohimennen, vaikka hän oli viimeinen henkilö, joka näki Emilyn tämän katoamisyonä.

Useimmat tuomiokunnat ovat torjuneet karvojen ja puremajälkien analyysit. Ne kuuluvat kaiken aikaa muuttuvalle säälittävälle alueelle, joka tunnetaan puolustus- ja syyttömyysasianajajien keskuudessa »roskatieteenä». Herra yksin tietää, kuinka moni syytön istuu pitkää tuomiota epäpätevien asiantuntijoiden ja heidän perusteettomien syyllisyysteorioidensa takia.

Kuka tahansa asiansa osaava juristi olisi pitänyt hauskaa noiden kahden ekspertin ristikuulusteluissa, mutta Duken asianajaja ei ollut osavaltion hänelle maksamien 3 000 dollarin arvoinen. Hän ei todellakaan ollut minkään arvoinen. Hänellä oli vain vähän rikosoikeudellista kokemusta, hän löyhyi alkoholilta oikeuskäsittelyissä, oli valitettavan huonosti valmistautunut, uskoi asiakkaansa olevan syyllinen, sai oikeudenkäynnin jälkeen vuoden kuluessa kolme rattijuopumus-tuomiota ja potkut asianajajakunnasta ja kuoli lopulta maksakirroosiin.

Ja minun pitäisi kerätä sirpaleet ja hakea oikeutta.

Kukaan ei kuitenkaan ole palkannut minua tähän juttuun. Olen vapaaehtoinen, kuten aina.

Ajan osavaltioiden välistä valtatieä kohti Montgomerya, jonne on vielä kahden ja puolen tunnin matka, joten minulla on aikaa punoa juonia. Vaikka poikkeaisin motelliin, en pystyisi nukkumaan. Käyn liian kovilla kierroksilla äskeisestä viime hetken ihmeestä, jonka vetäisin kuin tyhjästä. Lähetän tekstarina kiitosviestin atlantalaiselle lainopilliselle avustajalle. Lähetän tekstarin myös pomolleni, joka on toivottavasti parhaillaan nukkumassa.

Pomoni nimi on Vicki Gourley, ja hän työskentelee pikku säätiömme toimistossa Savannahin vanhassa osassa. Hän perusti

Oikeuden vartijat -seurakunnan 12 vuotta sitten omilla rahoillaan. Vicki on harras kristitty, joka katsoo työnsä juontuvan suoraan evankeliumeista. Jeesus kehotti muistamaan vankeja. Vicki ei vietä paljon aikaa notkumalla vankiloissa, mutta tekee töitä 15 tuntia päivässä yrittäen vapauttaa syyttömiä. Monta vuotta sitten hän oli mukana valamiehistössä, joka tuomitsi nuoren miehen murhasta ja lähetti tämän kuolemaan. Kaksi vuotta myöhemmin paljastui, että tuomio oli väärä. Syyttäjä oli salannut syyttömäksi osoittavia todisteita ja ostanut väärän todistuksen vankilavasikalta. Poliisi oli lavastanut todistuskappaleita ja valehdellut valamiehistölle. Kun oikea murhaaja tunnistettiin dna:n perusteella, Vicki myi lattianpäällystysyrityksensä veljenpojalleen ja perusti Oikeuden vartijat.

Minä olin hänen ensimmäinen työntekijänsä. Nykyisin meitä on yksi lisää.

Meillä on myös freelancer Francois Tatum. Hän on 45-vuotias musta mies, joka tajusi teini-ikäisenä, että elämä Georgian maaseudulla voisi olla helpompaa, jos hän kutsuisi itseään Francoisin asemesta Frankieksi. Ilmeisesti hänen äidillään oli hieman haitilaista verta, joten lapset saivat ranskalaiset nimet, joista yksikään ei ollut yleinen tuossa englantia puhuvan maailman kaukaisessa sopukassa.

Frankie oli ensimmäinen vapauttamani syytön. Kun tapasin hänet, hän istui jonkun muun tekemästä murhasta elinkautista tuomiota Georgiassa. Työskentelin siihen aikaan episkopaalisena pappina pienessä kirkossa Savannahissa. Pidimme yllä vankilapapin virkaa, ja niin tapasin Frankien. Syyttömyys oli hänelle pakkomielle, eikä hän puhunut mistään muusta. Hän oli älykäs, oli lukenut paljon ja opetellut tuntemaan lain perusteellisesti. Hän sai minut vakuuttamaan kahdella tapaamisella.

Lakiurani ensimmäisen jakson aikana olin puolustanut niitä, joilla ei ollut varaa asianajajaan. Minulla oli satoja asiakkaita, ja ennen pitkää saavutin pisteen, jossa oletin heidän kaikkien olevan syyllisiä. En ollut koskaan pysähtynyt hetkeksikään pohtimaan väärin tuomittujen piinaa. Frankie muutti kaiken. Uppouduin tutkimaan hänen juttuaan ja tajusin pian, että saattaisin pystyä

todistamaan hänen syyttömyytensä. Sitten tapasin Vickin, ja hän tarjosi minulle työtä, josta sain vielä vähemmän palkkaa kuin pap-pina. Saan edelleen.

Francois Tatumista tuli siis Oikeuden vartijoiden ensimmäinen asiakas. 14 vankeusvuoden aikana hänen perheensä oli täysin hylännyt hänet. Kaikki ystävät olivat kaikonneet. Aiemmin mainittu äiti oli dumpannut Frankien ja tämän sisarukset erään tädin ulko-ovelle, eikä häntä ollut sen koommin nähty. Isäänsä Frankie ei ole tuntenut koskaan. Kun tapasin hänet vankilassa, olin hänen ensimmäinen vieraansa 12 vuoteen. Niin laajamittainen laiminlyöminen kuulostaa hirveältä, mutta tilanteessa oli hopeareunus. Kun Frankien maine oli täysin puhdistettu ja hänet oli vapautettu, hän sai paljon rahaa Georgian osavaltiolta ja paikalliselta porukalta, joka oli toimittanut hänet linnaan. Ja ilman omaisia ja ystäviä, jotka olisivat vainonneet hänen rahojaan, hän sujahti vapauteen jälkiä jättämättä kuin aave. Hän pitää pientä asuntoa Atlantassa ja postilokeroa Chattanoogaossa ja viettää suurimman osan ajastaan tien päällä nauttien avoimista tiloista. Hän on haudannut rahansa eri pankkeihin pitkin etelää niin, ettei kukaan löydä niitä. Hän välttelee suhteita, sillä kaikista aikaisemmista hänelle on jäänyt arpia. Toisekseen hän pelkää, että joku yrittää päästä hänen taskuilleen.

Frankie luottaa minuun ja vain minuun. Kun hänen vahingonkorvausoikeusjuttunsa oli sovittu, hän tarjosi minulle avokätistä palkkiota. Vastasin kieltävästi. Hän oli ansainnut joka lantin selviytymällä hengissä vankilasta. Kun solmin työsopimuksen Oikeuden vartijoiden kanssa, annoin köyhyyslupauksen. Jos asiakkaani pystyvät tulemaan toimeen kahden taalan ruokarahalla päivässä, vähintä mitä minä voin tehdä on pihistää kaikessa.

Montgomeryn itäpuolella poikkean rekkamiesten taukopaikalle Tuskegeen lähellä. On vielä pimeää, kello ei ole kuuttakaan, ja laaja sorapintainen pysäköintipaikka on täynnä rekkojen isoja nuppeja, jotka kehräävät tyhjäkäynnillä kuskin ollessa torkuilla tai syömässä aamiaista. Kahvilassa on vilskettä, ja kun astun sisään, pekonin ja

makkaroiden paksu aromi iskee minua vasten kasvoja. Joku haiskuttaa perältä. Frankie on varannut loosin.

Koska olemme Atlantan maaseudulla, tervehdimme asianmukaisesti kättelemällä, emme äijähalauksella, kuten saattaisimme muutoin harkita tekevämme. Kaksi miestä, musta ja valkoinen, jotka halaavat täydessä rekkamiesten kahvilassa, voisivat vetää puoleensa joitain katseita. Ei sillä, että piittäisimme. Frankiella on enemmän rahaa kuin kaikilla noilla miehillä yhteensä, ja hän on vankilan jäljiltä edelleen hoikka ja vikkela. Hän ei aloita tappeluita. Hänessä on yksinkertaisesti sellaista tuntua ja itsevarmuutta, joka ei rohkaise muitakaan aloittamaan.

»Onneksi olkoon», hän sanoo. »Läheltä piti.»

»Duke oli juuri aloittanut viimeisen ateriansa, kun minulle soitettiin. Hänelle tuli kiire syömisen kanssa.»

»Mutta sinä vaikutit itsevarmalta.»

»Teeskentelin, vanhaa lakimiesrutiinia. Pinnan alla sisuskalut kiehuivat.»

»Niistä puheen ollen sinulla on varmaan kiljuva nälkä.»

»Niin on. Soitin Carterille kun olin lähtenyt vankilasta. En millään malttanut olla soittamatta.»

Frankie rypistää hieman otsaansa. »Okei. Siihen oli varmaan jokin syy.»

»Ei hyvää syytä. Olin vain niin raivoissani. Mies oli istunut siellä laskemassa minuutteja ennen kuin Dukea pistetään neulalla. Osaatko kuvitella, millaista on olla oikea murhaaja ja hurrata äänettömästi kulisseissa, kun joku muu teloitetaan? Meidän täytyy napata hänet.»

»Nappaamme kyllä.»

Tarjoilijan saavuttua tilaan munia ja kahvia. Frankie haluaa pannukakkuja ja makkaroitu.

Hän tietää jutuistani yhtä paljon kuin minä itse. Hän lukee jokaisen tiedoston, muistion, raportin ja oikeudenkäyntipöytäkirjan. Mutta Frankien tehtävä on ujuttautua sellaisiin paikkoihin kuin Alabaman Verona, missä kukaan ei ole koskaan ennen nähnyt häntä, ja kaivella tietoa. Hän on peloton, mutta ei koskaan ota turhia riskejä,

sillä hän ei aio jäädä kiinni. Hänen uusi elämänsä on liian hyvää, vapautensa erityisen arvokasta, sillä hän kärsi kauan ilman sitä.

»Täytyy saada Carterin dna:ta», sanon. »Tavalla tai toisella.»

»Niin, niin. Se on työn alla. Sinun täytyy levätä, pomo.»

»Eikö muka aina? Ja kuten tiedämme, en voi hankkia Carterin dna:ta laittomin keinoin, sillä olen juristi.»

»Mutta minä voin, niinkö?» Frankie hymyilee ja juo kahvia. Tarjoilija tuo minun kahvini ja täyttää Frankien kupin.

»Ehkä. Jutellaan siitä myöhemmin. Pari seuraavaa viikkoa hän on peloissaan soittoni takia. Se on oikein hänelle. Jossain vaiheessa hän tekee virheen, ja olemme paikalla silloin.

»Mihin olet menossa nyt?»

»Savannahiin. Olen siellä pari päivää ja suuntaan sitten Floridaan.»

»Floridaan. Seabrook?»

»Niin, Seabrook. Olen päättänyt ottaa jutun.»

Frankien ilme ei koskaan paljasta paljon. Hänen silmänsä eivät juuri rävéhdäkään, ja hänen puheensa on vakaata ja tasaista kuin hän punnitsisi joka sanan. Eloonsijäminen vankilassa vaati pokerinaamaa. Pitkät yksinäiset jaksot olivat yleisiä. »Oletko varma?» hän kysyy. Hänellä on selvästi epäilyksiä Seabrookista.

»Mies on syytön, Frankie. Eikä hänellä ole asianajajaa.»

Lautaset tuodaan, ja meillä riittää puuhaa voin, siirapin ja tulisen kastikkeen kanssa. Seabrookin juttu on ollut toimistossamme kolme vuotta, kun me, henkilökunta, olemme väitelleet siitä, sekaantuako juttuun vai ei. Sellainen ei ole epätavallista meidän alallamme. Ei ole yllätys, että meille tulvii viidestäkymmenestä osavaltioista postia vangeilta, jotka väittävät olevansa syyttömiä. Suurin osa heistä ei ole, niinpä seulomme seulomasta päästyämme ja valitsemme tarkasti. Valitsemme vain ne, joiden väitteet syyttömyydestä ovat vakuuttavimpia. Ja silti meille sattuu erehdyksiä.

Frankie sanoo: »Tilanne saattaa olla siellä aika vaarallinen.»

»Niin. Olemme vatvoneet asiaa kauan. Sillä aikaa mies laskee päiviään, istuu jonkun muun tuomiota.»

Frankie pureskelee pannukakkua ja nyökkää hienoisesti, vakuutumatta vieläkään.

Kysyn: »Milloin olemme juosseet karkuun kunnan tappelua?»

»Ehkä tällä kertaa olisi syytä jättää väliin. Sinähän kieltäydyt jutuista joka päivä. Ehkä tämä on vaarallisempi kuin yksikään toinen. Herra tietää, että sinulla riittää mahdollisia asiakkaita.»

»Alatko pehmetä?»

»En. En vain halua nähdä, että sinulle käy kalpaten. Kukaan ei koskaan huomaa minua, Cullen. Minä elän ja teen töitä varjoissa. Mutta sinun nimesi on valituksissa. Kun alat kaivella sellaisessa kauheassa paikassa kuin Seabrook, saatat suututtaa häijyjä tyyppejä.»

Hymyilen ja sanon: »Sitä suuremmalla syyllä.»

Aurinko on jo korkealla kun poistumme kahvilasta. Pysäköintipaikalla suoritamme kunnollisen äijähalauksen ja sanomme hei. En ole varma, mihin suuntaan Frankie on lähdössä, ja juuri se hänessä onkin niin hienoa. Hän herää joka aamu vapaana, kiittää Jumalaa hyvästä onnestaan, nousee uudehkoon lava-autoonsa, jossa on etu- ja takaistuimilla varustetettu, club cabiksi kutsuttu ohjaamo, ja seuraa aurinkoa.

Frankien vapaus elähdyttää minua ja pitää minut liikkeellä. Ilman Oikeuden vartijoita hän mätänisi edelleen tyrmässä.

»John Grisham on oikea velho lajissaan.»

– ANNISTON STAR

Parikymmentä vuotta sitten nuori asianajaja ammuttiin toimistoonsa floridalaisessa pikkukaupungissa. Silminnäkijöitä ei ollut. Ainoa epäilty, nuori musta mies, Quincy Miller, tuomittiin elinkautiseen. Nyt Miller on kirjoittanut vankilasta järjestölle, joka antaa oikeusapua väärin perustein tuomituille vangeille. Cullen Post, asianajaja ja

episkopaalipappi, matkustaa häntä puolustamaan, mutta saa enemmän kuin tilasi.

Vaaralliset vallanpitäjät tappoivat jo yhden asianajajan 20 vuotta sitten, eivätkä epäröi pistää päiviltä toistakin.

	 9 789510 452042
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-45204-2